

MORGENBLADET

Utenriksanalyse: Rødt mot gult i Asia

Av Av Stein Tønnesson

Engasjement: En rødskjorte bruker en maske av tidligere statsminister Thaksin Sinawatra under en demonstrasjon i Bangkok i april i år. Foto: Apichart Weerawong/Scanpix

Thailands rødskjorter slikker sine sår, men har ikke ropt sitt siste slagord.

Er Bangkok blitt Asias mest politiserte by? Er det der vi ser fremtidens konfliktlinjer i Asia? Da jeg besøkte Thailand i juni, én måned etter

rødskjortenes nederlag i Bangkoks gater, ble jeg slått av hvor opptatt alle mennesker var av politikk. Nesten alle hadde valgt side i kampen mellom de røde og de gule, mellom opprørere og regjering.

De som holdt med de gule, snakket om tro på kongefamilien, respekt for lov og rett og hvor viktig det er med ro og orden. De røde – og dem var det flere av i hovedstaden Bangkok enn jeg hadde trodd – var slukkøret og fortvilte. De snakket om sine døde og sårede, om militære skarpskyttere som hadde siktet rett mot hode og hjerte på utvalgte demonstranter, og om at de aldri ville gi opp kampen.

De røde betrodde meg også hvor skuffet de var over kongefamilien. Tidligere har den stilt seg over landets politiske strid. Denne gangen valgte den side. Det kan ha undergravd monarkiets fremtid. For flertallet i Thailand holder med de røde. De har vunnet alle demokratiske valg det siste tiåret, og mange ønsker tidligere statsminister Thaksin Shinawatra tilbake. Fra sitt omflakkende eksil finansierte han trolig rødskjortenes demonstrasjoner fra mars til mai. Nå pønsker han på sitt neste trekk mens regjeringen nylig utvidet unntakstilstanden med nye 90 dager.

Den politiske islamismen setter mye av dagsordenen i internasjonal politikk. Islamister henter næring fra Palestina-konflikten, fra reaksjonene mot invasjonene i Irak og Afghanistan, fra

innvandrernes problemer i Europa og fra Midtøstens sosiale misère. Den politiske islamismen står også sterkt der muslimske folkegrupper er undertrykket av en stat dominert av ikke-muslimer. Det gjelder uigurene i Nordvest-Kina og malay-muslimene i Sør-Thailand.

Jeg tror likevel at kampen mellom Thailands røde og gule har mer å si om Asias og verdens fremtid enn kampen mellom politisk islam og sekulære styresett. Politisk islam er oftest reaksjonær, har ingen løsninger å by på og gjør seg sterkest gjeldende i områder med lite håp om økonomisk utvikling. Hvis demokratiske land med en muslimsk flertallsbefolkning begynner å gjøre seg sterkere gjeldende økonomisk, kan det ta vinden ut av de radikale islamistenes seil. Her håper jeg mest på Tyrkia og Indonesia.

Dessuten tyder mye på at politisk islam er i krise. I Irak har rekrutteringen til terroristorganisasjoner gått tilbake og Al-Qaidas popularitet i muslimske befolkningsgrupper internasjonalt er redusert.

Kampen mellom de røde og gule handler om hvordan rikdommen fordeles i de av verdens land som har størst økonomisk fremgang. Den handler om fattig og rik, by og land, gamle og nye overklasser, demokrati og diktatur. Aktivistene i Thailand sammenligner sin kamp med Pariserkommunen i 1871, med studentopprøret i mai 1968 og med konfliktene i Juan Peróns Argentina i tiårene etter den andre verdenskrig.

Thailands frie presse publiserte sterke debatter og glitrende analyser under kampene i vår. Pasuk Phongpaichit og Chris Bakers politiske biografi *Thaksin* fra 2004, som kom i ny ajourført utgave kort før de siste begivenhetene, gir en overbevisende klasseanalyse av Thailands utvikling fra 1990-tallet og fremover:

Dagens konflikter har sitt opphav i den økonomiske boomen som gjorde seg gjeldende på 1990-tallet. Den skapte en ny overklasse, ofte med kinesisk innvandrerbakgrunn, som Thaksin er det fremste uttrykk for. Den gamle alliansen mellom byråkrater, generaler og kongemakt ble svekket, og den folkerike risdyrkende landsbygda havnet i bakleksa. Under asiakrisen i 1997, da mange gikk fallitt mens Thaksin og andre ble stadig rikere, ble motsetningene akutte. Rikmannen Thaksin inngikk en politisk allianse med bøndene i nordøst og nord – og senere med de fattige i byene. Det er en uslåelig allianse i demokratiske valg, men altså ikke i gatene.

Hva med andre land i Øst-Asia, som Vietnam og Kina? De har motsetninger som minner om Thailands, men som ikke kommer så tydelig frem siden de ikke har organisasjonsfrihet. Der er det ikke konger, men politbyråer som utfordres, men kommunistledere kan være like konservative som konger hvis deres makt og rikdom blir truet. Kineserne og vietnameserne kjenner også til fargene gult og rødt. Gult er kongenes farge. Rødt er folkets. Den politiske kampen i Thailand kan bli et lærestykke om Asias politiske fremtid.

*Stein Tønnesson er historiker og forsker ved Institutt for
fredsforskning (Prio). stein@prio.no*

Publisert 16. juli 2010